

De stormmeeuwen van

De stormmeeuw is nog niet zo heel lang een vrij talrijke broedvogel op Texel. Het eerste broedgeval in de vorige eeuw dateert uit 1912. Waarschijnlijk broedde de soort wel eerder, maar gegevens uit de negentiende eeuw zijn schaars. Uit diverse mededelingen wordt duidelijk dat er gedurende enige tijd kolonies waren op Texel en bij Hoek van Holland². Waarom die verdwenen, is onduidelijk. Het is waarschijnlijk dat het voortdurend en veel rapen van eieren de hoofdoorzaak was.

Tekst en beeld Adriaan Dijkse

Vanaf het einde van de jaren vijftig groeide zoals in heel Nederland, de Texelse populatie stormmeeuwen snel. In 1960 telden we voor het eerst honderd paren en in 1978 waren er al 1.500 op het eiland. Als oorzaken komen de veel betere bescherming en de toegenomen hoeveelheid voedsel in aanmerking. Dat voedsel betrof niet direct het afval van de mens, maar vooral dierlijk leven in het voorjaarsgrasland dat toenam door de steeds rijkere kunstmestgift.

Het maximale aantal broedende stormmeeuwen op Texel bleef tot ver in deze eeuw rond 1.500 paren schommelen, maar bleek in 2007 plotseling ruim gehalveerd. We telden dat jaar 684 nesten in het duingebied. Sindsdien blijft het aantal ongeveer gelijk¹.

Een soortgelijke ontwikkeling deed zich in het hele land voor, zij het dat de afname op Texel veel eerder plaatsvond. Vooral door de komst van de vos verdwenen veel grote kolonies in de vastelandsduinen. De stormmeeuw was tot de jaren tachtig in de vorige eeuw een echte kustvogel die bijna alleen in de duinen tot broeden kwam. Slechts op enkele plaatsen kwamen kleine aantallen voor op akkers of kweldergebieden. Nu echter broedt de soort, althans in Noord-Holland, ook in kleine kolonies in het polderland tot verder dan 20 kilometer van de kust. En ze nestelen nu vooral ook op daken en industrieterreinen. In Alkmaar bijvoorbeeld 421 paren in 2009³.

STORMMEEUWEN BIJ ECOMARE

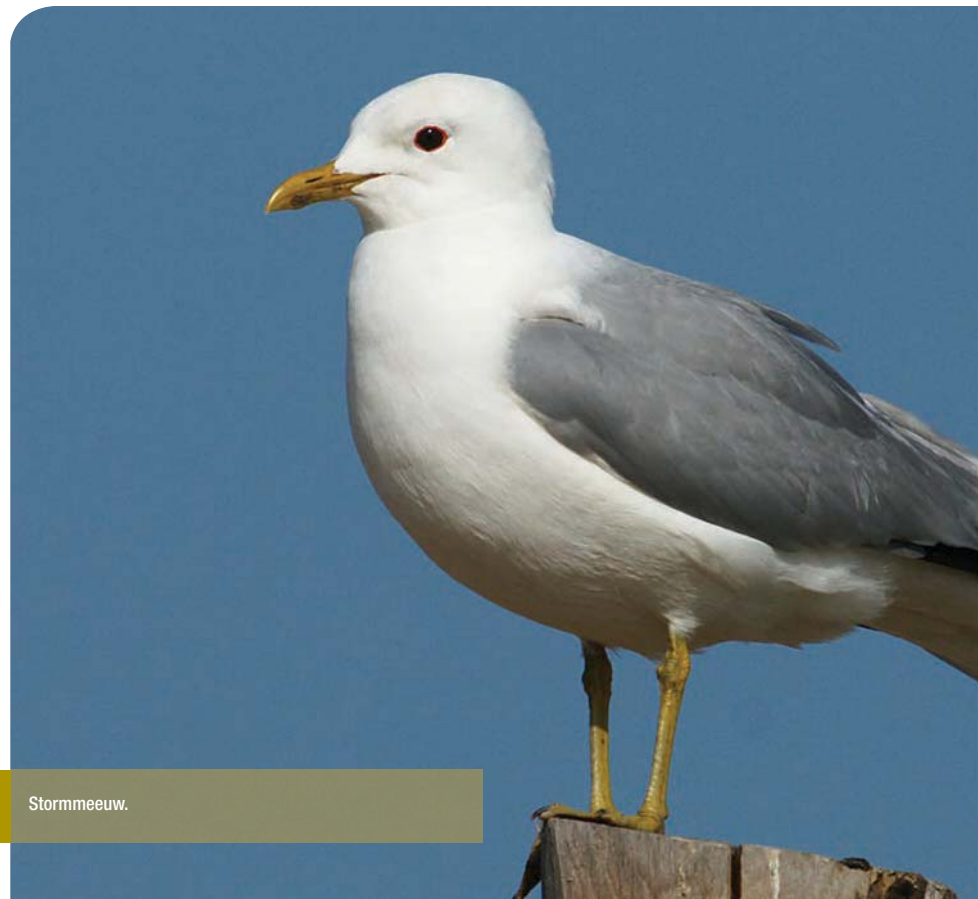
Terug naar Texel. Ecomare herbergt de landelijke bekende zeehondenopvang en is een educatief natuurcentrum, natuurmuseum en voormalig bezoekerscentrum van het Nationaal Park Duinen van Texel. Het ontvangt jaarlijks tussen 275.000 en 300.000 bezoekers. Het grote gebouw met zijn uitgebreide buitenbassins ligt in de duinen bij strandpaal 17. Rond Ecomare ligt het Duinpark, een duingebied afgescheiden van openbare wegen en paden, voor educatief

werk en ook bedoeld als wandelgebied exclusief voor bezoekers van het centrum. In de zeereep van het Duinpark bevond zich altijd al een kolonie stormmeeuwen. In de loop der tijd groeide die flink tot maximaal 389 paren in 2000. Maar er waren grote schommelingen in aantal tot minimaal 180 paren. Thans broeden er meestal tussen 200 en 250 paren.

In de loop van deze eeuw nam het broedsucces in deze kolonie sterk af. In sommige jaren werden zelfs helemaal geen jongen vliegvlug. Mogelijke oorzaken zijn: toegenomen predatie door de nabij broedende zilver- en kleine mantelmeeuwen, predatie van jongen door (verwilderde) katten, en toegenomen predatie van volwassen jongen door de steeds talrijker wordende havik en buizerd. Ook zagen we in verscheidene jaren dat er één of enige hermelijnen in het gebied

rond de kolonie huisden. Als oorzaak van de afname veronderstelt men ten slotte een voedseltekort voor de meeuwen in de broedtijd³. In andere kolonies op Texel speelt hetzelfde en ook verdwenen enkele vestigingen in vrij toegankelijk gebied door overmatig bezoek.

Wat de oorzaak ook is, sinds ongeveer 2000 zien we dat ook op het vosvrije Texel de stormmeeuwen op zoek zijn naar alternatieve broedplaatsen. Veel later dan op het vasteland en niet massaal maar toch met tientallen paren. Zeker op vier plaatsen bevinden zich nu kleine vestigingen in het boerenland op braakliggende akkers, maar ook in een bloembollenperceel (waar de dieren zijn verjaagd) en op een ingezaaide maïsacker. Hebben de Texelse vogels dat van hun vastelandssoortgenoten 'geleerd' of zijn het meeuwen afkomstig van het vaste-

Stormmeeuw.

Ecomare Texel

Het buitenterrein van Ecomare op Texel.

land? Dat lijkt met de sterk krimpemde duinkolonies op het eiland niet voor de hand te liggen. Het meest waarschijnlijke lijkt dat het een reactie is op een kolonie 'in verval', of op te veel bedreigingen in de kolonie. Ze zoeken naar alternatieven buiten de duinen.

DAK EN PLEIN

Opvallend is dat de Texelse stormmeeuwen zich als broedvogel bij en op Ecomare gingen vestigen. Het eerste nest op het dak van het centrum werd in 1999 gevonden. Voordien

zaten er altijd al veel meeuwen op het dak, maar dat waren vooral zilvermeeuwen. Zij gebruikten die plaats als uitvalsbasis om tijdens het voeren van de zeehonden een dikke vis te kapen. Die zilvermeeuwen broedden hier nooit. In 2004 probeerden tenminste vier paren stormmeeuwen op het dak te broeden. De vogels brachten daartoe snavels vol helm en mos naar boven. Maar bij regenbuien spoelde het nestmateriaal weg en verstopte het de afvoerpijpen met lekkages als gevolg. Men probeerde dus zoveel mogelijk te voorkomen dat de meeuwen op het dak gingen broeden door in een vroegtijdig stadium de nesten te verwijderen.

Niettemin bleef het aantal stormmeeuwen op en rond het gebouw heel langzaam groeien en gingen de 'brutaalste' het lager proberen. We vonden nesten in hoekjes langs de rand van het terras, soms op minder dan een meter afstand van plaatsen waar op mooie mei- en junidagen honderden mensen zaten of langs liepen. Vooral favoriet waren plekje's iets boven de grond: een plantenbak, een constructiebalk, een stapel hout op een opslagplekje aan drie kanten omringd door gebouwen. Veel broedsels komen door de onrust en de aanwezigheid van de grote meeuwen, niet tot hun recht. Maar toch worden zo nu en dan jongen groot, ook op plekje's op het dak waar broeden nu wel wordt toegestaan of aan de aandacht ontsnapte.

In 2013 nestelden dertien paren op en rond Ecomare, daarbij enkele paren meegerekend die de tuinwal langs een aangrenzend duingraslandje als broedplaats verkozen. En zo leeft ten minste een tiental paren stormmeeuwen gedurende de broedtijd op en rond het terras tezamen met vele duizenden bezoekers van het centrum!

Of Ecomare als een veilige broedplaats voor de stormmeeuw blijft bestaan, is de vraag.

Stormmeeuw met jong onder model van potvis.

Want publiek en medewerkers ondervinden wel enige overlast en men klaagt. De meeuwen proberen niet heel fanatiek voedsel van de tafeltjes te kapen, maar hun schelle roep is soms redelijk oorverdovend en hun uitwerpselen komen vaak op plaatsen terecht waar het niet heel hygiënisch is (terras-tafels, kinderspeelplaats). Met een slimme aanpak zijn de dieren echter ook wel wat te sturen. Bijvoorbeeld door alternatieve nestplekje's aan te bieden zoals een soort gazen bakken op het dak of plantenbakken buiten het terras. Ook kunnen favoriete zitplaatsen onbruikbaar gemaakt worden en andere juist aangeboden in de vorm van net buiten het terras geplaatste paaltjes.

Want wat is nu mooier voor een educatief natuurcentrum dan een vrij levende kolonie stormmeeuwen op en direct rond het gebouw? Wat is er mooier dan natuur- en gedragsstudie naast de deur, met koffie, thee of fris en gebak bij de hand?

LITERATUUR

1. Dijkse, Adriaan J. e.a. 1996. Vogels op het Gouwe Boltje. Een volledig overzicht van de avifauna van Texel. Langeveld & de Rooy BV, Den Burg, Texel.
2. Hustings, Fred & Jan-Willem Vergeer. 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij.
3. Scharringa, Kees (C.J.G.) e.a. 2010. Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland en Landschap Noord-Holland.

Adriaan Dijkse bestudeert zijn leven lang al de Vogels op het Gouwe Boltje (titel van zijn laatste boek).